

Brüssel, 24.7.2019
COM(2019) 353 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE
JA NÕUKOGULE**

**Üheksateistkümnes eduaruanne tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise
kohta**

I. SISSEJUHATUS

Käesolev on üheksateistkümnes aruanne, mis käsitleb tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu loomisel tehtud edusamme ning milles võetakse kokku areng kahes peamises valdkonnas: võitlus terrorismi ja organiseeritud kuritegevuse ja nende tugisüsteemidega ning nende ohtude suhtes kaitse- ja vastupanuvõime suurendamine.

Eurooplased ootavad õigustatult, et Euroopa Liit tagab nende turvalisuse. Junckeri komisjon on alates esimesest päevast teinud julgeolekust ühe oma prioriteedi. Euroopa Ülemkogu uues strateegilises tegevuskavas 2019–2024 seatud eesmärk „kaitsta kodanikke ja vabadusi” kuulub liidu nelja peamise prioriteedi hulka¹. Lisaks teatas Euroopa Ülemkogu, et kavatses liidu senisele kogemusele toetudes tugevdada jõupingutusi võitluses terrorismi ja piiriülese kuritegevusega, muu hulgas parandada koostööd ja teabevahetust ning arendada edasi ühiseid vahendeid.

Tänu tihedale koostööle Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni vahel on EL teinud olulisi edusamme tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas; käivitatud on mitu prioriteetset seadusandlikku algatust ja rakendatud mitmeid muid kui seadusandlikke meetmeid, et toetada liikmesriike ja suurendada kõigi kodanike julgeolekut². EL on võtnud otsustavaid meetmeid, et sulgeda terroristide ja kurjategijate tegutsemisruum, võttes terroristidelt rünnakute korraldamiseks vajalikud vahendid. Selleks on keelustatud teatavate tulirelvade ja lõhkeainete omandamine ja kasutamine ning piiratud juurdepääsu rahastusele. Lisaks sellele on EL parandanud teabe jagamist liikmesriikide vahel ning kõrvaldanud teabelünki ja kitsaskohti, võideldes samal ajal radikaliseerumise vastu, kaitstes eurooplasi internetis, tegeledes küberrünnete ja küberohtudega ning tugevdades liidu välispiiride haldamist ja rahvusvahelist koostööd julgeoleku valdkonnas.

Samal ajal ootab mitu julgeolekuliitu käsitlevat prioriteetset algatust kaasseadusandjate poolt vastuvõtmist. Käesolev aruanne on esitatud pärast Euroopa Parlamendi 9. koosseisu kogunemist 2. juulil 2019 ja selles:

- pööratakse tähelepanu nendele küsimustele, mis vahetu ohu tõttu nõuavad kaasseadusandjate kiiret tegutsemist. Eelkõige on vaja võtta kiiresti meetmeid **võitluseks terroristliku propaganda ja radikaliseerumise vastu internetis**;
- juhitakse tähelepanu menetluses olevatele julgeolekuliidu prioriteetsetele algatustele, mis vajavad kaasseadusandjate edasisi samme, et suurendada **küberturvalisust** ja hõlbustada juurdepääsu **elektroonilistele tõenditele** ning viia lõpule töö tugevamate ja arukamate infosüsteemide rajamisel julgeoleku ning piiri- ja rändehalduse valdkonnas;
- esitatakse ajakohastatud teave 2019. märtsis alanud pakilise ühistöö kohta, mille eesmärk on **5G-võrkude turvalisust** hinnata ja tugevdada, võttes aluseks liikmesriikide poolt 15. juuliks 2019 esitatud riiklikud riskihinnangud;
- käsitletakse nelja **rahapesuvastase** aruande paketti, mille komisjon võttis vastu 24. juulil 2019 ja milles analüüsitakse rahapesu praegusi riske ja nõrku kohti ning hinnatakse ELi asjaomase reguleeriva raamistiku rakendamist era- ja avalikus

¹ <https://www.consilium.europa.eu/media/39914/a-new-strategic-agenda-2019-2024.pdf>

² Ülevaate saamiseks vt teabeleht „Julgeolekuliit: Euroopa, mis kaitseb“ (https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/euco-sibiu-security-union_1.pdf) ja kaheksateistkümnes eduaruanne tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise kohta“ (COM(2019) 145 final, 20.3.2019).

sektoris;

- antakse ajakohastatud ülevaade 2019. aasta märtsist saadik tehtud edusammudest³ seadusandlike meetmete rakendamisel julgeolekuliidus; üheks põhiprioriteediks on siin infosüsteemide koostalitlusvõime kiire ja täielik rakendamine liikmesriikide poolt;
- tehakse kokkuvõtte käimasolevast tööst võitluses väärinfo vastu ja valimiste kaitsmisel muude küberohtude eest, julgeolekuohtudeks valmisoleku parandamiseks tehtud jõupingutustest ning julgeolekualasest koostööst rahvusvaheliste partneritega.

II. SEADUSANDLIKE PRIORITEETIDE ELLUVIIMINE

1. Radikaliseerumise ennetamine internetis ja kogukondades

Radikaliseerumise ennetamine on ELi terrorismivastase võitluse keskmes nii internetis kui ka meie kogukondades.

15. märtsil 2019 toimunud õõvastav rünnak Christchurchis Uus-Meremaal oli kohutav meeldetuletus sellest, kuidas internetti saab kasutada terroristlikel eesmärkidel olenemata sellest, kas tegemist on džihadismi, äärmusparempoolsuse või mõne muu äärmuslikku ideoloogiaga. Kiirus, millega Christchurchi rünnaku otseülekande video internetiplatvormidel levis, ja selle leviku ulatus näitasid, kui oluline on, et internetiplatvormidel oleks piisavad vahendid sellise sisu kiire leviku tõkestamiseks.

Vastusena avaldasid mõnede liikmesriikide ja kolmandate riikide riigipead ja valitsusjuhid, president Juncker ja veebiplatvormid 15. mail 2019 toetust **Christchurchi üleskutsele**,⁴ milles sätestati kollektiivsed meetmed terroristliku ja vägivaldse äärmusliku veebisisu kõrvaldamiseks. Sellega seoses on võetud täiendavaid kohustusi G7⁵ ja G20⁶ raames.

Komisjon on juba käsitlenud terroristlikust veebisisust tulenevat selget ja otsest ohtu president Junckeri 2018. aasta kõnes olukorrast Euroopa Liidus, kus esitati **seadusandlik ettepanek** selge ja ühtlustatud õigusraamistiku kohta, et hoida ära veebimajutusteenuse pakkujate väärkasutamist terroristliku veebisisu levitamiseks⁷. Kavandatud meetmed muudaksid internetiplatvormide jaoks kohustuslikuks terroristliku sisu kõrvaldamise ühe tunni jooksul pärast eemaldamiskorralduse kättesaamist ELi liikmesriigi pädevatelt asutustelt. Kui platvormi kuritarvitatakse terroristliku sisu levitamiseks, on platvormil kohustus võtta ennetavaid meetmeid sellise sisu avastamiseks ja selle taasesitamise vältimiseks – selleks peavad olema olemas selged eeskirjad ja kaitsemeetmed. Liikmesriikide ametiasutused peaksid tagama spetsiaalse õiguskaitsealase suutlikkuse ja vahendid terroristliku sisu tõhusaks avastamiseks ja eemaldamiskorralduse väljaandmiseks.

³ Vt kaheksateistkümnes eduaruane tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise kohta (COM(2019) 145 final (20.3.2019)).

⁴ <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2019/05/15/the-christchurch-call-to-action-to-eliminate-terrorist-and-violent-extremist-content-online.en>. Prantsusmaa president Emmanuel Macron ja Uus-Meremaa peaminister Jacinda Ardern kutsusid 15. maiks 2019 riigijuhid ja veebiplatvormide esindajad Pariisi seda algatust käivitama.

⁵ <https://www.elysee.fr/en/g7/2019/04/06/g7-interior-ministers-meeting-what-are-the-outcomes>

⁶ G20 kohtumisel Osakas 28.–29. juunil 2019 kinnitasid riigijuhid veel kord kohustust kaitsta inimesi terrorismi ja terrorismi soodustava vägivaldse äärmusluse eest internetis (https://g20.org/pdf/documents/en/FINAL_G20_Statement_on_Preventing_Terrorist_and_VECT.pdf).

⁷ COM(2018) 640 final, 12.9.2018.

See võimaldab luua kiire ja tõhusa üleliidulise süsteemi ning kehtestada kindlad kaitsemeetmed, sealhulgas tõhusad kaebuste esitamise mehhanismid ja õiguskaitsevahendid. Kavandatud meetmed aitavad tagada digitaalse ühtse turu tõrgeteta toimimise, suurendavad seejuures turvalisust ja interneti usaldusväärsust ning tugevdavad sõna- ja teabevabadust.

Justiits- ja siseministrid leppisid 2018. aasta detsembris nõukogus kokku ettepanekut käsitlevas üldises lähenemisviisis. Euroopa Parlament kinnitas oma seisukoha esimesel lugemisel aprillis 2019. **Komisjon kutsub mõlemat kaasseadusandjat üles alustama kiiresti institutsioonidevahelisi läbirääkimisi prioriteetse algatuse üle terroristliku veebisisu kõrvaldamiseks**, et jõuda kiiresti kokkuleppele ELi reguleeriva raamistiku osas, mis sisaldab selgeid eeskirju ja kaitsemeetmeid.

Samal ajal jätkab komisjon **ELi internetifoorumi**⁸ raames koostööd veebiplatvormidega. Nagu president Juncker teatas 15. mai 2019. aasta Pariisi kohtumisel, kus arutati Christchurchi üleskutset, on komisjon alustanud koos Europoliga tööd **ELi kriisiprotokoll**i väljatöötamiseks, mis annab valitsustele ja internetiplatvormidele võimaluse reageerida kiiresti ja koordineeritult terroristliku veebisisu levitamisele, näiteks vahetult pärast terrorirünnakut. See töö on osa rahvusvahelisel tasandil tehtavatest jõupingutustest Christchurchi üleskutse rakendamisel. Lisaks täiendavatele aruteludele liikmesriikide ja veebiettevõtjatega ning septembriks 2019 kavandatud lauaõppusele hädaolukorra simuleerimiseks, kutsus komisjon 7. oktoobril 2019 kokku ELi internetifoorumi ministrite taseme kohtumise, et kinnitada ELi kriisiprotokoll.

Peale sellele jätkab komisjon jõupingutusi, et **toetada liikmesriike ja kohalikke osalejaid radikaliseerumise ennetamisel ja selle vastu võitlemisel** kogukondades üle Euroopa. See nõuab pikaajalisi jätkusuutlikke jõupingutusi, millesse on kaasatud kõik asjaomased osalejad kohalikul, riiklikul ja ELi tasandil. 2018. aasta augustis loodi **radikaliseerumise ennetamist ja selle vastu võitlemist puudutavate liidu meetmete juhtnõukogu**, mille ülesanne on nõustada komisjoni ELi meetmete tugevdamise alal selles valdkonnas. 17. juunil 2019 toimus juhtnõukogu teine koosolek, kus kaaluti täiendavaid meetmeid sellistes prioriteetsetes valdkondades, nagu radikaliseerumine vanglates ja võitlus ekstremistlike ideoloogiate vastu. Kuna eesliini ja rohujuure tasandi praktikutel on sageli parimad võimalused radikaliseerumise varajaste hoiatavate märkide kindlakstegemiseks ja nendega tegelemiseks, jätkab ELi rahastatud **radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustik**⁹ eesliinil olevate reageerijate toetamist. Võrgustik koondab ligikaudu 5000 töötajat kodanikuühiskonnast, koolidest ja politseist, samuti riiklikke koordinaatoreid ja poliitikakujundajaid.

Eesliinil töötavate spetsialistide viimasel ajal võrgustiku raames tehtud koostöö on aidanud paremini mõista paremäärmuslikkusega kaasnevaid probleeme. Radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustik avaldab sel aastal teabelehed, mis aitavad poliitikakujundajatel ja praktikutel ära tunda parem- ja islamiäärmusluse peamisi avaldumisvorme ja ilminguid, nagu

⁸ 2015. aastal loodud **ELi internetifoorum** ühendab ELi siseministreid, internetisektorit ja muid sidusrühmi, kes teevad vabatahtlikku koostööd, et võidelda interneti kuritarvitamise vastu terroristlike rühmituste poolt ja kaitsta kodanikke.

⁹ Komisjon asutas 2011. aastal **radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku**, mis koondab eesliini ja rohujuure tasandi praktikuid. Komisjon tugevdas võrgustikku 2015. aastal, luues radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku tippkeskuse, et töötada liikmesriikide sidusrühmade jaoks välja täpsemalt suunatud nõustamis- ja toetusteenused ning suurendada eri osalejate teadmisi ja oskusi. Lisateave radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku tegevuse kohta, vt: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network_en.

põhinarratiivid, keele- ja vormikasutus, sümbolid, tüpoloogia ja strateegiad. Kuna kohalikud osalejad ja **linnad** on radikaliseerumise ennetamise ja selle vastu võitlemise eesliinil, toetab komisjon linnade juhitud radikaliseerumisvastaseid algatusi. Pärast 26. veebruaril 2019 toimunud konverentsi „ELi linnad radikaliseerumise vastu“ toimus 8. juulil 2019 Strasbourgi linnapea kutsel 20 linnast koosneva pilootrühma esimene kohtumine, mille eesmärk oli hoogustada parimate tavade vahetamist ja suurendada linnade jõupingutusi selles valdkonnas.

Samal ajal käib töö partnerriikide toetamiseks võitluses radikaliseerumisega, millega võib kaasneeda terrorism, sh vanglates.

Selleks et võidelda terroristlikust veebisisust tuleneva ohuga, kutsub komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles:

- alustama läbirääkimisi seadusandliku ettepaneku üle **terroristliku veebisisu** levitamise tõkestamiseks, et jõuda kiiresti kokkuleppele ELi reguleeriva raamistiku osas, mis sisaldab selgeid eeskirju ja kaitsemeetmeid.

2. Küberturvalisuse suurendamine

Küberturvalisus on jätkuvalt peamine julgeolekuprobleem. EL on teinud olulisi edusamme¹⁰ võitluses nn klassikaliste, süsteeme ja andmeid ohustavate küberohtude vastu, rakendades meetmeid, mis on sätestatud septembris 2017 avaldatud ühisteatises¹¹ „Vastupidavusvõime, heidutus ja kaitse – tugeva küberturvalisuse tagamine ELis“. See hõlmab ELi küberturvalisuse määrust,¹² millega antakse Euroopa Liidu Küberturvalisuse Ametile alalised volitused, tugevdatakse selle rolli ja luuakse ELi küberturvalisuse sertifitseerimise raamistik. Komisjon on tegelenud ka sektoripõhiste nõuetega, näiteks 3. aprillil 2019 vastu võetud soovitusel küberjulgeoleku kohta energiasektoris¹³. Pahatahtlike jõudude tegevuse süvenemine erinevate sihtmärkide ja ohvrite suhtes tähendab, et küberkuritegevuse vastased jõupingutused ja küberjulgeoleku parandamise püüded on jätkuvalt ELi prioriteediks.

Euroopa Parlament ja nõukogu peavad veel saavutama üksmeele komisjoni prioriteetse algatuse suhtes, millega luuakse **Euroopa küberturvalisuse tööstusliku, tehnoloogilise ja teadusliku pädevuse keskus ning riiklike koordineerimiskeskuste võrgustik**¹⁴. Ettepaneku eesmärk on toetada küberturbe tehnoloogilist ja tööstuslikku suutlikkust ning suurendada liidu küberjulgeolekutööstuse konkurentsivõimet. Mõlemad kaasseadusandjad võtsid oma läbirääkimisvolitused vastu märtsis 2019. Kuna institutsioonidevahelisi läbirääkimisi ei olnud võimalik lõpule viia enne Euroopa Parlamendi eelmise koosseisu ametiaja lõppu, võttis viimane oma seisukoha ametlikult vastu esimesel lugemisel. Samal ajal jätkuvad nõukogus liikmesriikide arutelud, milles keskendutakse eelkõige ühelt poolt kavandatava määruse (millega luuakse küberturvalisuse pädevuskeskus ja võrgustik) ning teiselt poolt programmi

¹⁰ Lisateabe saamiseks vt brošüür „Building strong cybersecurity in the European Union: resilience, deterrence, defence“ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/building-strong-cybersecurity-european-union-resilience-deterrence-defence>.

¹¹ JOIN(2017) 450 final, 13.9.2017.

¹² ELi küberturvalisuse määrusega (määrus (EL) 2019/881, 17.4.2019) on esmakordselt kehtestatud kogu ELis kehtivad õigusnormid toodete, protsesside ja teenuste küberturvalisuse sertifitseerimise kohta. Lisaks on sellega antud ELi Küberturvalisuse Ametile uus alaline mandaat ning eraldatud ametile rohkem vahendeid tema eesmärkide saavutamiseks. Lisateave konkursikutse kohta vt: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-10-million-eu-funding-available-projects-stepping-eus-cybersecurity-capabilities-and-cross>.

¹³ C(2019) 2400 final, 3.4.2019 ja SWD(2019) 1240 final, 3.4.2019.

¹⁴ COM(2018) 630 final, 12.9.2018.

„Euroopa horisont“ ja digitaalse Euroopa programmi vastastikusele mõjule. **Komisjon kutsub mõlemat kaasseadusandjat üles seda prioriteetset algatust käsitlevaid institutsioonidevahelisi läbirääkimisi jätkama ja need kiiresti lõpule viima.**

Samal ajal jätkab komisjon küberturvalisusega seotud **teadusuuringute ja innovatsiooni toetamist**, tehes praeguse mitmeaastase finantsraamistiku raames kättesaadavaks 135 miljonit eurot sellistes valdkondades, nagu küberturvalisus elutähtsate taristute puhul, arukas turvalisus ja privaatsuse haldamine, ning vahendid konkreetselt kodanike ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks¹⁵. Juulis 2019 avaldas komisjon Euroopa ühendamise rahastu programmi raames uue konkursikutse, tehes 10 miljoni euro ulatuses ELi rahalisi vahendeid kättesaadavaks võrgu- ja infosüsteemide turvet käsitlevas direktiivis¹⁶ kindlaks määratud olulistele osalejatele, nagu Euroopa küberturbe intsidentide lahendamise üksused, oluliste teenuste operaatorid (nt pangad, haiglad, kommunaalteenuste pakkujad, raudteed, lennuettevõtjad, domeeninimede pakkujad) ja erinevad avaliku sektori asutused. Euroopa küberturvalisuse sertifitseerimise asutused saavad esimest korda programmis osaleda ning see annab neile võimaluse rakendada ELi küberturvalisuse määrust.

Nõukogu võttis 17. mail 2019 vastu **sanktsioonide korra**, mis võimaldab ELil kehtestada sihipäraseid piiravaid meetmeid, et takistada küberrünnakuid ja neile reageerida, kui sellised rünnakud on väliseks ohuks ELile ja tema liikmesriikidele. Uus sanktsioonide kord on osa **ELi küberdiplomaatia meetmete kogumist**¹⁷ ehk pahatahtlikule kübertegevusele¹⁸ ELi ühise diplomaatilise reageerimise raamistikust, mis võimaldab ELil täielikult ära kasutada ühise välis- ja julgeolekupoliitika meetmeid, et pahatahtlikku kübertegevust takistada ja sellele reageerida.

Lisaks süsteeme ja andmeid ohustavatele küberohtudele püüab EL lahendada ka **hübriidohtudega**¹⁹ kaasnevaid keerulisi ja mitmetahulisi probleeme. Euroopa Ülemkogu rõhutas oma 21. juuni 2019. aasta järeldustes,²⁰ et „*EL peab tagama koordineeritud reageerimise hübriid- ja küberohtudele ning tugevdama oma koostööd asjaomaste rahvusvaheliste osalejatega*“. Komisjonil on hea meel, et hübriidohtudega võitlemine on prioriteet ka Soome eesistumise ajal ning et 18.–19. juulil 2019 Helsingis peetud justiits- ja siseministrite mitteametlikul kohtumisel toimus stsenaariumipõhine poliitiline arutelu hübriidohtude üle. Sarnased stsenaariumipõhised arutelud hübriidohtude üle toimusid ka ELi kaitsepoliitika juhtide kohtumisel 7.–8. juulil 2019 ja ELi poliitikadirektorite kohtumisel 9.–10. juulil 2019. Nende kohtumiste tulemused esitatakse välis- ja kaitseministritele ühisel mitteametlikul kohtumisel 29.–30. augustil 2019.

¹⁵ <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/cross-cutting-activities-focus-areas>

¹⁶ Direktiiv (EL) 2016/1148, 6.7.2016.

¹⁷ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9916-2017-INIT/et/pdf>

¹⁸ See hõlmab küberrünnakuid ning võimaliku märkimisväärse mõjuga küberründekatseid, mis sisaldavaid näiteks juurdepääsu infosüsteemidele või andmepüüki digitaristute, nagu 5G-võrkude kaudu (vt ka III osa digitaaltaristute turvalisuse parandamise kohta).

¹⁹ Vt aruanne 2016. aasta teatise „Hübriidohtudega võitlemise ühine raamistik“ ja 2018. aasta ühisteatise „Vastupanuvõime tugevdamine ja suutlikkuse suurendamine võitluseks hübriidohtudega“ rakendamise kohta (SWD(2019) 200 final, 28.5.2019). Vt ka septembris 2016 esitatud seadusandlik ettepanek määruse kohta, millega kehtestatakse liidu kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, edasitoimetamise, vahendamise, tehnilise abi ja transiidi kontrollimiseks (uuesti sõnastatud) (COM(2016) 616 final, 28.9.2016).

²⁰ <https://www.consilium.europa.eu/media/39922/20-21-euco-final-conclusions-en.pdf>

Selleks et parandada küberturvalisust, kutsub komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles:

- jõudma kiiresti kokkuleppele seadusandliku ettepaneku osas, mis käsitleb **Euroopa küberturvalisuse tööstusliku, tehnoloogilise ja teadusliku pädevuse keskust ning riiklike koordineerimiskeskuste võrgustikku.**

3. *Õiguskaitseasutuste parem juurdepääs elektroonilistele tõenditele*

EL on võtnud täiendavaid meetmeid, et takistada terroristide ja kurjategijate tegevust, et neil oleks raskem omandada lõhkeainete lähteaineid,²¹ rahastada oma tegevust²² ja jääda reisides märkamatuks²³.

Läbirääkimised komisjoni aprillis 2018 esitatud ettepanekute üle parandada õiguskaitseasutuste **juurdepääsu elektroonilistele tõenditele** tuleks võimalikult kiiresti lõpule viia, arvestades, et üle poole kõigist kriminaaluurimistest sisaldavad praegu piiriüleseid taotlusi juurdepääsuelektronilistele tõenditele²⁴. Nõukogu võttis vastu oma läbirääkimispositsiooni seoses määruse ettepanekuga,²⁵ mille eesmärk on parandada kriminaalmenetluses piiriülest juurdepääsu elektroonilistele tõenditele, ning seoses direktiivi ettepanekuga,²⁶ millega kehtestatakse ühtlustatud normid kriminaalmenetluses tõendite kogumise eesmärgil esindajate määramise kohta. Võttes arvesse, et piiriüleste kuritegude, nagu terrorismi või küberkuritegevuse uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks on tõhus juurdepääs elektroonilistele tõenditele väga oluline, kutsub komisjon Euroopa Parlamenti üles seda ettepanekut edasi menetlema, et kaasseadusandjad saaksid selle kiiresti vastu võtta.

Samal ajal töötab komisjon selle nimel, et kindlustada vajalikud tagatised **elektroniliste tõendite rahvusvaheliseks vahetamiseks**, pidades silmas käimasolevaid läbirääkimisi Euroopa Nõukogu küberkuritegevuse konventsiooni (Budapesti konventsioon) teise lisaprotokollile üle ja samuti läbirääkimisi Ameerika Ühendriikidega, mida peetakse justiits- ja siseküsimuste nõukogu 6.–7. juuni 2019. aasta kohtumisel vastu võetud nõukogu läbirääkimisvolituste alusel²⁷. Komisjon osales Euroopa Nõukogu küberkuritegevuse konventsiooni (Budapesti konventsioon) teise lisaprotokollile üle peetavate läbirääkimiste viimases voorus 9.–11. juulil 2019. Komisjon ja Ameerika Ühendriikide ametiasutused valmistuvad praegu tehnilisel tasandil ametlike läbirääkimiste alustamiseks ELi-USA lepingu üle, mis käsitleb piiriülest juurdepääsu elektroonilistele tõenditele.

²¹ 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1148 lõhkeainete lähteainete turustamise ja kasutamise kohta.

²² 11. juuli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1153, millega kehtestatakse normid finants- ja muu teabe kasutamise hõlbustamiseks teatavate kuritegude tõkestamisel, avastamisel, uurimisel ja nende eest vastutusele võtmisel.

²³ 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1157 liidu kodanike isikutunnistuste ning vaba liikumise õigust kasutavatele liidu kodanikele ja nende pereliikmetele väljaantavate elamislubade turvalisuse suurendamise kohta.

²⁴ Elektroonilisi tõendeid on vaja umbes 85% kriminaaluurimiste puhul ning kahe kolmandiku puhul neist uurimistest on vaja tõendeid taotleda internetipõhiste teenuste osutajalt, kes ei asu taotlejaga samas jurisdiktsioonis. Vt õigusakti ettepanekule lisatud mõjuhinnang (SWD(2018) 118 final, 17.4.2018).

²⁵ COM(2018) 225 final, 17.4.2018. Nõukogu võttis 7. detsembril 2018. aastal justiits- ja siseküsimuste nõukogus vastu oma läbirääkimisvolitused määruse ettepaneku kohta.

²⁶ COM(2018) 226 final, 17.4.2018. Nõukogu võttis 8. märtsil 2019. aastal justiits- ja siseküsimuste nõukogus vastu oma läbirääkimisvolitused direktiivi ettepaneku kohta.

²⁷ <https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2019/06/06/council-gives-mandate-to-commission-to-negotiate-international-agreements-on-e-evidence-in-criminal-matters/>

Selleks et parandada õiguskaitseasutuste juurdepääsu elektroonilistele tõenditele, kutsub komisjon Euroopa Parlamenti üles:

- võtma vastu volitused läbirääkimiste pidamiseks **elektroonilisi tõendeid** käsitlevate seadusandlike ettepanekute üle, et alustada viivitamata nõukoguga kolmepoolseid arutelusid (*ühisdeklaratsiooni prioriteet*).

4. Julgeoleku ning piiri- ja rändehalduse valdkonna tugevamad ja arukamad infosüsteemid

Pärast **infosüsteemide koostalitlusvõimet** käsitlevate õigusnormide vastuvõtmist,²⁸ millega kõrvaldatakse teabelüngad ja kitsaskohad ja mis aitavad tuvastada mitme identiteedi kasutamise juhtumeid ning võidelda identiteedipettuste vastu, käivitas komisjon kiiresti rea algatusi, et toetada liikmesriike nende normide rakendamisel, pakkudes vajaduse korral rahastust ja korraldades õpikodasid, et lihtsustada kogemuste ja parimate tavade vahetamist. ELi asutuste, kõigi liikmesriikide ja Schengeni lepinguga ühinenud riikide tihe koostöö on äärmiselt oluline, et saavutada kõrgelennuline eesmärk, milleks on tagada ELi julgeoleku ning piiri- ja rändehalduse valdkonna infosüsteemide täielik koostalitlusvõime 2020. aastaks.

See eesmärk eeldab ka selliste hiljuti vastu võetud õigusaktide kiiret ja täielikku rakendamist, millega luuakse uued infosüsteemid – ELi riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem²⁹ ning ELi reisiinfo ja -lubade süsteem³⁰. Samuti tuleb tugevdada Schengeni infosüsteemi³¹ ja laiendada Euroopa karistusregistrite süsteemi³² kolmandate riikide kodanikele. Julgeoleku, piiride ja rände haldamise tugevamate ja arukamate infosüsteemide uus struktuur muudab reaalselt olukorda kohapeal ainult siis, kui kõiki selle osi rakendatakse täielikult liidu tasandil ja igas liikmesriigis vastavalt kokkulepitud ajakavale.

Samal ajal on vaja täiendavaid samme kaasseadusandjate poolt, et viia lõpule töö tugevamate ja arukamate infosüsteemide rajamisel julgeoleku ning piiri- ja rändehalduse valdkonnas. **ELi reisiinfo ja -lubade süsteemi** tehnilise rakendamise raames esitas komisjon 7. jaanuaril 2019 kaks ettepanekut, milles sätestatakse asjaomase määruse tehnilised muudatused,³³ mis on vajalikud süsteemi täielikuks käivitamiseks. Komisjon kutsub kaasseadusandjaid üles nende muudatustega edasi liikuma, et jõuda võimalikult kiiresti kokkuleppele, mis võimaldaks kiiresti ja õigeaegselt rakendada ELi reisiinfo ja -lubade süsteemi, et see saaks hakata toimima 2021. aasta alguses.

Mais 2018 esitas komisjon ettepaneku **tugevdada olemasolevat viisainfosüsteemi**,³⁴ millega nägi ette viisataotlejate põhjalikuma taustakontrolli ning teabelünkade täitmise liikmesriikidevahelise parema teabevahetuse kaudu. Nõukogu võttis läbirääkimisvolitused vastu 19. detsembril 2018 ja Euroopa Parlamendi täiskogu hääletas ettepanekut käsitleva aruande üle 13. märtsil 2019, viies sellega lõpule esimese lugemise. Komisjon kutsub Euroopa Parlamendi äsja kokku tulnud koosseisu üles kiiresti kaasseadusandjate vahel läbirääkimisi alustama.

²⁸ Määrus (EL) 2019/817, 20.5.2019 ja määrus (EL) 2019/818, 20.5.2019).

²⁹ Määrus (EL) 2017/2226, 30.11.2017.

³⁰ Määrus (EL) 2018/1240, 12.9.2018 ja määrus (EL) 2018/1241, 12.9.2018.

³¹ Määrus (EL) 2018/1860, 28.11.2018, määrus (EL) 2018/1861, 28.11.2018, määrus (EL) 2018/1862, 28.11.2018.

³² Määrus (EL) 2019/816, 17.4.2019).

³³ COM(2019) 3 final ja COM(2019) 4 final, 7.1.2019.

³⁴ COM(2018) 302 final, 16.5.2018.

Mais 2016 tegi komisjon ettepaneku laiendada **Eurodaci**³⁵ ulatust, et see hõlmaks nii varjupaigataotlejate kui ka seadusliku aluseta riigis viibivate kolmandate riikide kodanike ja ELi ebaseaduslikult sisenevate isikute tuvastamist. Kooskõlas detsembris 2018 toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumise järeldustega³⁶ ja komisjoni 6. märtsi 2019. aasta teatisega Euroopa rände tegevuskava rakendamise kohta³⁷ kutsus komisjon kaasseadusandjaid üles ettepanekut vastu võtma. Kõnealune seadusandlik ettepanek on vaja vastu võtta, et Eurodacist saaks osa tulevases koostalitlusvõimeliste ELi infosüsteemide struktuurist ning seega integreeritaks süsteemidesse liikmesriikides ebaseaduslikult viibivate kolmandate riikide kodanike ja ELi ebaseaduslikult sisenenud kolmandate riikide kodanike elutähtsad andmed.

Selleks et tugevdada ELi infosüsteeme julgeoleku ning piiri- ja rändehalduse valdkonnas, kutsus komisjon Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles:

- võtma vastu **Eurodaci** käsitlev seadusandlik ettepanek (*ühisdeklaratsiooni prioriteet*),
- tegema tööd selleks, et jõuda kiiresti kokkuleppele kavandatud tehnilistes muudatustes, mis on vajalikud **ELi reisiinfo ja -lubade süsteemi** loomiseks.

III. DIGITAALTARISTUTE SUUREM TURVALISUS

Liidu digitaaltaristute vastupidavusvõime on ülimalt oluline nii valitsuse ja ettevõtluse kui ka meie isikuandmete kaitse ja demokraatlike institutsioonide toimimise seisukohast. Lähiaastatel kasutusele võetavad **viienda põlvkonna (5G) võrgud** moodustavad meie ühiskonna ja majanduse digitaalse selgroo, mis ühendab miljardeid kodanikke, objekte ja süsteeme, muu hulgas sellistes elutähtsates sektorites, nagu energeetika, transport, pangandus ja tervishoid, samuti tööstuslikke juhtimissüsteeme, mis edastavad tundlikku teavet ja toetavad ohutussüsteeme.

2025. aastaks jõuab saadav tulu maailmas hinnanguliselt 225 miljardi euron. Seega on 5G Euroopa jaoks maailmaturul konkurentsivõime pant ja **5G-võrkude turvalisus liidu strateegilise sõltumatuse seisukohast elutähtis**. Kõrgetasemelise küberturvalisuse tagamine eeldab kooskõlastatud meetmeid nii riiklikul kui ka Euroopa tasandil, sest iga haavatavus ühe liikmesriigi 5G võrkudes mõjutaks liitu tervikuna.

Pärast riigipeadelt ja valitsusjuhtidelt märtsis 2019 toimunud Euroopa Ülemkogul saadud toetust³⁸ esitas komisjon 26. märtsil 2019 **soovituse 5G võrkude küberturvalisuse kohta**,³⁹ milles on esitatud meetmed 5G võrkude küberturvalisuse riskide hindamiseks ja ennetusmeetmete tugevdamiseks. Soovituse aluseks on kooskõlastatud ELi riskihindamise ja riskijuhtimismeetmed, tulemuslik koostöö- ja teabevahetusraamistik ning ühine ELi olukorrateadlikkus, mis hõlmab elutähtsaid suhtlusvõrgustikke.

Soovituse alusel algatatud protsessi **esimese etapina** olid 15. juuliks 2019 kõik liikmesriigid lõpetanud **riikliku riskihindamise** ja esitanud oma järeldused komisjonile ja ELi küberturvalisuse ametile või teatanud, et teevad seda lähiajal. Riikliku riskihindamise puhul kasutati liikmesriikide ja komisjoni vahel kokku lepitud suuniseid ja ühtset aruandevormi, et

³⁵ COM(2016) 272 final, 4.5.2016.

³⁶ <https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2018/12/14/european-council-conclusions-13-14-december-2018/>.

³⁷ COM(2019) 126 final (6.3.2019).

³⁸ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-1-2019-INIT/et/pdf>

³⁹ C(2019) 2335 final, 26.3.2019.

tagada sidusus ja hõlbustada liikmesriikide tulemustest teavitamist ELi tasandil. Kõikides liikmesriikides hinnatud parameetrid olid muu hulgas järgmised:

- 5G-võrke mõjutavad peamised ohud ja ohutegurid;
- 5G-võrgu komponentide ja funktsioonide ning muude varade tundlikkuse aste ning
- mitmesugused haavatavuse liigid, sealhulgas nii tehnilised kui ka muud nõrgad kohad, mis võivad tuleneda 5G tarneahelast.

Riiklikes riskihindamistes osales lähtuvalt vastutusvaldkonnast hulk liikmesriikide vastutavaid asutusi, sealhulgas küberturvalisuse ja telekommunikatsiooni valdkonna ametiasutusi ning julgeoleku- ja luureteenistusi, kes tugendasid seejuures oma koostööd ja koordineerimist. Samal ajal ning pidades silmas 5G-võrkude kasutuselevõtu riiklikku ajakava, on mitmed liikmesriigid juba võtnud meetmeid, et karmistada selles valdkonnas kohaldatavaid julgeolekunõudeid ning teised on teatanud oma kavatsusest võtta lähitulevikus uusi meetmeid.

Riikliku riskihindamise tulemuste põhjal valmistavad liikmesriikide küberturvalisuse asutused võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse koostöörühmas⁴⁰ 1. oktoobriks 2019 ette **ELi tasandi riskide ühise läbivaatamise**, mis on soovitusel algatatud protsessi teine etapp. Sealt edasi minnes valmistab koostöörühm kolmanda etapina 31. detsembriks 2019 ette **liidu ühised meetmed riskide maandamiseks**, et leevendada kindlakstehtud riske. Komisjon ja ELi küberturvalisuse amet toetavad jätkuvalt soovitusel rakendamist.

Võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse koostöörühma tööd toetab mitu muud foorumit. Elektroonilise Side Euroopa Reguleerivate Asutuste Ühendatud Amet valmistab ette uuringut kõigi olemasolevate turvameetmete kohta, mis võivad olla olulised 5G-võrkude jaoks. ELi küberturvalisuse ameti uus spetsiaalne eksperdirühm on alustanud tööd 5G ohtude kaardistamiseks. Pärast küberturvalisuse määruse jõustumist 27. juunil 2019 võtavad komisjon ja ELi küberturvalisuse amet kõik vajalikud meetmed, et kehtestada kogu ELi hõlmav sertifitseerimisraamistik. Liikmesriigid kohtusid juunis 2019 ka standardikomitees, et arutada vastavalt soovitusel küberjulgeolekut ja standardimist ning uurida küberturvalisuse standardimisega kaasnevaid tulevaseid probleeme, sh 5G-võrke, ning asjakohaseid poliitikaalgatusi ELi tasandil.

5G-võrkude turvalisus on liidu jaoks strateegilise tähtsusega. ELi julgeolekut võivad ohustada ka välisinvesteeringud strateegilistes sektorites, kriitilise tähtsusega varade, tehnoloogia ja taristu omandamine liidus ning kriitilise tähtsusega seadmete tarnimine.

Välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute uus ELi raamistik⁴¹ jõustus 10. aprillil 2019. Järgneva 18 kuu jooksul võtavad komisjon ja liikmesriigid vajalikud meetmed, et EL

⁴⁰ Võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse koostöörühm loodi 6. juuli 2016. aasta direktiivi (EL) 2016/1148 alusel, mis käsitleb võrgu- ja infosüsteemide turvalisust. Soovitusel loodi võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse koostöörühmas spetsiaalne töösuund, mida juhib mitu liikmesriiki. Rühm on kohtunud juba kolm korda (2019. aasta aprillis, mais ja juulis), jaganud teavet riiklike lähenemisviiside kohta ja arutanud, kuidas hõlbustada ELi koordineeritud riskihindamise ettevalmistamist.

⁴¹ 19. märtsi 2019. aasta määrus (EL) 2019/452, millega luuakse liitu tehtavate välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute raamistik. Uue raamistikuga luuakse koostöömehhanism, mille kaudu liikmesriigid ja komisjon saavad vahetada teavet ja tõstatada küsimusi seoses konkreetsete investeeringutega. See annab komisjonile võimaluse esitada arvamusi, kui investeering ohustab rohkem kui ühe liikmesriigi julgeolekut või avalikku korda või kui see võib kahjustada kogu ELile huvi pakkuvat projekti või programmi. Liikmesriik, kus investeering tehakse, teeb selle kohta lõppotsuse .

saaks alates 11. oktoobrist 2020 välisinvesteeringute taustauuringute määrust täielikult kohaldada.

IV. RAHAPESUVASTANE VÕITLUS

Kui kurjategijad ja terroristid saavad teha rahaülekandeid pangaarvete vahel vaid tundide jooksul, on neil lihtsam terroriakte ette valmistada ja kuritegelikult teel saadud raha seadusevastaselt pesta ning teha seda mitmes liikmesriigis. Selle probleemi lahendamiseks on liit välja töötanud tugeva **reguleeriva raamistiku rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu võitlemiseks** ning teinud seda kooskõlas rahapesuvastase töökonna poolt vastuvõetud rahvusvaheliste standarditega.

Võttes arvesse vajadust pidada sammu uute suundade, tehnika arengu ja kurjategijate leidlikkusega süsteemis esinevate lünkade ärakasutamisel, võttis komisjon 24. juulil 2019 vastu **neljast aruandest koosneva paketi**, milles analüüsitakse rahapesuga seotud praegusi riske ja ohte ning hinnatakse raamistiku kohaldamist asjaomaste osalejate poolt nii era- kui ka avalikus sektoris⁴².

Pakett sisaldab **hinnangut pangakontode riiklike keskregistrite ja andmeotsingusüsteemide võimaliku ühendamise kohta** ELis. Sellised riiklikud tsentraliseeritud süsteemid võimaldavad tuvastada kõiki füüsilisi või juriidilisi isikuid, kellele kuuluvad panga- ja maksekontod ning pangaseifid või kes neid kontrollivad. See teave on pädevate asutuste jaoks sageli otsustava tähtsusega võitluses rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu. Viienda rahapesuvastase direktiivi⁴³ kohaselt peavad liikmesriigid looma sellised riiklikud tsentraliseeritud süsteemid ja andma riiklikele rahapesu andmebüroodele neile otsejuurdepääsu. Hiljuti vastu võetud õigusnormid, mis lihtsustavad finantsteabe kasutamist raske kuritegevuse vastu võitlemisel,⁴⁴ annavad määratud õiguskaitseasutustele ja kriminaaltulu jälitamise talitustele otsejuurdepääsu riiklikele pangakontode keskregistritele. Sellele tuginedes ning vastavalt rahapesuvastases direktiivis nõutule hinnatakse aruandes ELi tasandil nii juba toimivaid kui ka arendamisel olevaid eri IT-lahendusi, mida võib kasutada näidiseks riiklike tsentraliseeritud süsteemide võimalikul ühendamisel. Kuna tulevane kogu ELi hõlmav tsentraliseeritud mehhanismide ühendamine kiirendaks juurdepääsu finantsteabele ja hõlbustaks pädevate asutuste piiriülest koostööd, kavatab komisjon jätkata konsulteerimist asjaomaste sidusrühmade, valitsuste ning rahapesu andmebüroode, õiguskaitseasutuste ja kriminaaltulu jälitamise talituste kui võimaliku ühendsüsteemi lõppkasutajatega.

Rahapesu andmebüroode tööd kajastava komisjoni arutelu osana vaatleb **rahapesu andmebüroode vahelist koostööd** käsitlev aruanne nii liidusisest kui ka kolmandate riikidega tehtavat koostööd⁴⁵. Selles tuuakse esile teatavad puudused, mis jäävad tõenäoliselt

⁴² *Report on the assessment of the risk of money laundering and terrorist financing affecting the internal market and relating to cross-border activities* (COM(2019) 370 final, 24.7.2019), *Report on the interconnection of national centralised automated mechanisms (central registries or central electronic data retrieval systems) of the Member States on bank accounts* (COM(2019) 372 final, 24.7.2019), *Report on the assessment of recent alleged money laundering cases involving EU credit institutions* (COM(2019) 373 final, 24.7.2019), *Report assessing the framework for cooperation between Financial Intelligence Units* (COM(2019) 371 final, 24.7.2019).

⁴³ Direktiiv (EL) 2015/849, 20.5.2015.

⁴⁴ Direktiiv (EL) 2019/1153, 20.6.2019.

⁴⁵ Hindamine on ette nähtud 30. mai 2018. aasta viienda rahapesuvastase direktiivi (EL) 2018/843 artikli 65 lõikega 2.

kestma seni, kuni rahapesu andmebüroode ülesanded ja piiriülese koostöö kohustused on ELi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise õigusraamistikus selgemini sätestatud. Hindamine näitab ka vajadust luua tugevam mehhanism piiriülese koostöö ja analüüsi koordineerimiseks ja toetamiseks.

Lisaks senisele tööle rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisel ning vastusena Euroopa Parlamendi üleskutsele,⁴⁶ jätkab komisjon selliste lisameetmete vajalikkuse, tehnilise teostatavuse ja proportsionaalsuse hindamist, mis aitavad tuvastada terroristide rahastamist ELis⁴⁷.

V. MUUDE JULGEOLEKUT KÄSITLEVATE PRIORITEETSETE DOKUMENTIDE RAKENDAMINE

1. Seadusandlike meetmete rakendamine julgeolekuliidus

Julgeolekuliitu puudutavates meetmetes kokku leppimine ei ole protsessi lõpp – väga oluline on tagada nende kiire ja täielik rakendamine liikmesriikides, et nendest saadav kasu oleks täielik. Seepärast toetab komisjon liikmesriike aktiivselt, pakkudes sealhulgas rahastust ja hõlbustades parimate tavade vahetamist. Vajaduse korral on komisjon valmis kasutama ka oma aluslepingutest tulenevat pädevust tagada ELi õiguse täitmine, sealhulgas pädevust algatada vajaduse korral rikkumismenetlus.

ELi broneeringuinfo direktiivi⁴⁸ rakendamise tähtpäev möödus 25. mail 2018. Täielikust ülevõtmisest on komisjonile tänaseks teatanud 25 liikmesriiki⁴⁹. Kuigi komisjon algatas 19. juulil 2018 rikkumismenetluse, ei ole kaks liikmesriiki direktiivi veel täielikult üle võtnud⁵⁰. Samal ajal toetab komisjon jätkuvalt kõiki liikmesriike nende püüdlustes töötada lõplikult välja oma broneeringuinfo süsteemid, hõlbustades muu hulgas teabe ja parimate tavade vahetamist.

Terrorismivastase võitluse direktiivi⁵¹ siseriiklikku õigusesse ülevõtmise tähtpäev oli 8. september 2018. Täielikust ülevõtmisest on komisjonile tänaseks teatanud 22 liikmesriiki. Kolm liikmesriiki ei ole veel teatanud siseriiklike õigusaktide vastuvõtmisest, millega direktiiv täielikult üle võetakse, kuigi rikkumismenetlus algatati 22. novembril 2018⁵².

Relvade omandamise ja valduse kontrolli käsitleva direktiivi⁵³ siseriiklikku õigusesse ülevõtmise tähtpäev oli 14. september 2018. Täielikust ülevõtmisest on komisjonile tänaseks teatanud 8 liikmesriiki. 20 liikmesriiki ei ole veel teatanud siseriiklike õigusaktide vastuvõtmisest, millega direktiiv täielikult üle võetakse, kuigi rikkumismenetlus algatati

⁴⁶ Detsembris 2018 vastu võetud lõpparuandes kutsus Euroopa Parlamendi terrorismi käsitlev erikomisjon üles looma Euroopa Liidu terrorismi rahastamise jälgimise süsteemi, mis on suunatud terrorismiga seotud isikute tehingutele ja nende rahastamisele ühtses euromaksete piirkonnas.

⁴⁷ Vt Kaheksateistkümnnes eduaruanne tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise kohta (COM(2019) 145 final, 20.3.2019).

⁴⁸ Direktiiv (EL) 2016/681, 27.4.2016.

⁴⁹ Viidetes täieliku ülevõtmise teadetele võetakse arvesse liikmesriikide deklaratsioone ning need ei piira komisjoni talituste tehtavat ülevõtmise kontrolli.

⁵⁰ Sloveenia teatas osalisest ülevõtmisest. Hispaania ei ole ülevõtmisest teatanud (seisuga 24. juuli 2019).

⁵¹ Direktiiv (EL) 2017/541, 15.3.2017.

⁵² Poola teatas osalisest ülevõtmisest. Kreeka ja Luksemburg ei teatanud ülevõtmisest (24. juuli 2019. aasta seisuga).

⁵³ Direktiiv (EL) 2017/853, 17.5.2017.

22. novembril 2018⁵⁴.

Isikuandmete kaitset õiguskaitses valdkonnas käsitleva direktiivi⁵⁵ siseriiklikku õigusesse ülevõtmise tähtpäev oli 6. mail 2018. Täielikust ülevõtmisest on komisjonile tänaseks teatanud 20 liikmesriiki⁵⁶. 7 liikmesriiki ei ole veel teatanud siseriiklike õigusaktide vastuvõtmisest, millega direktiiv täielikult üle võetakse, kuigi komisjon algatas rikkumismenetluste 19. juulil 2018⁵⁷.

Liikmesriikidel oli kuni 9. maini 2018 aega võtta siseriiklikku õigusesse üle **võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse direktiiv**⁵⁸. Täielikust ülevõtmisest on komisjonile tänaseks teatanud 26 liikmesriiki ja 2 liikmesriiki on direktiivi osaliselt üle võtnud⁵⁹. Lisaks sellele pidid liikmesriigid direktiivi kohaselt identifitseerima oluliste teenuste operaatorid 9. novembriks 2018. Komisjon pidi 9. maiks 2019 esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse oluliste teenuste operaatorite identifitseerimist käsitleva lähenemisviisi ühtsust liikmesriikide territooriumil. Kuna mitu liikmesriiki ei ole veel esitanud täielikku teavet oma identifitseerimisprotsessi kohta, pidi komisjon aruande esitamise edasi lükkama.

Komisjon hindab **neljanda rahapesuvastase direktiivi**⁶⁰ ülevõtmist, kontrollides samal ajal ka seda, kas liikmesriigid rakendavad norme õigesti. Komisjon on algatanud rikkumismenetluste 24 liikmesriigi vastu, kuna leidis, et liikmesriikidelt saadud teave ei kajasta direktiivi täielikku ülevõtmist⁶¹.

Komisjon kutsub liikmesriike üles võtma kiiremas korras vajalikke meetmeid, et võtta järgmised direktiivid täielikult siseriiklikku õigusesse üle ja edastada vastav teade komisjonile:

- **ELi broneeringuinfo direktiiv:** üks liikmesriiki ei ole direktiivi ülevõtmisest oma riigi õigusesse veel teatanud ja üks liikmesriik peab ülevõtmise teate lõplikult vormistama;⁶²
- **terrorismivastase võitluse direktiiv:** kaks liikmesriiki ei ole selle ülevõtmisest oma riigi õigusesse veel teatanud ja üks liikmesriik peab ülevõtmise teate lõplikult vormistama;⁶³
- **relvade omandamise ja valduse kontrolli käsitlev direktiiv:** kaksteist liikmesriiki ei ole selle ülevõtmisest oma riigi õigusesse veel teatanud ja kaheksa liikmesriiki peavad ülevõtmise teate lõplikult vormistama;⁶⁴

⁵⁴ Belgia, Tšehhi, Eesti, Leedu, Poola, Portugal, Rootsi ja Ühendkuningriik teatasid osalisest ülevõtmisest. Saksamaa, Iirimaa, Kreeka, Hispaania, Küpros, Luksemburg, Ungari, Madalmaad, Rumeenia, Sloveenia, Slovakkia ja Soome ei teatanud ülevõtmisest (24. juuli 2019. aasta seisuga).

⁵⁵ Direktiiv (EL) 2016/680, 27.4.2016.

⁵⁶ 20 liikmesriiki on ülevõtmise lõpule viinud (24. juuli 2019. aasta seisuga).

⁵⁷ Läti, Portugal, Sloveenia ja Soome teatasid osalisest ülevõtmisest. Kreeka ja Hispaania ei teatanud ülevõtmisest. Kuigi Saksamaa teatas täielikust ülevõtmisest, ei käsita komisjon seda täielikuna (24. juuli 2019. aasta seisuga).

⁵⁸ Direktiiv (EL) 2016/1148, 27.4.2016.

⁵⁹ Belgia ja Ungari on direktiivi osaliselt üle võtnud (24. juuli 2019. aasta seisuga).

⁶⁰ Direktiiv (EL) 2015/849, 20.5.2015.

⁶¹ Belgia, Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Taani, Saksamaa, Eesti, Iirimaa, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Küpros, Läti, Leedu, Ungari, Madalmaad, Austria, Poola, Portugal, Rumeenia, Sloveenia, Slovakkia, Soome, Rootsi ja Ühendkuningriik (24. juuli 2019. aasta seisuga).

⁶² Sloveenia teatas osalisest ülevõtmisest. Hispaania ei ole ülevõtmisest teatanud (seisuga 24. juuli 2019).

⁶³ Poola teatas osalisest ülevõtmisest. Kreeka ja Luksemburg ei teatanud ülevõtmisest (24. juuli 2019. aasta seisuga).

- **isikuandmete kaitset õiguskaitses valdkonnas käsitlev direktiiv:** kaks liikmesriiki ei ole selle ülevõtmisest oma riigi õigusesse veel teatanud ja viis liikmesriiki peavad ülevõtmise teate lõplikult vormistama;⁶⁵
- **võrgu ja infosüsteemide turvalisuse direktiiv:** kaks liikmesriiki peavad ülevõtmise teate lõplikult vormistama;⁶⁶ ning
- **neljas rahapesuvastane direktiiv:** 24 liikmesriiki peavad ülevõtmise teate lõplikult vormistama.⁶⁷

2. Võitlus väärinfo vastu ja valimiste kaitse muude küberohtude eest

Demokraatlike protsesside ja institutsioonide kaitsmine väärinfo ja sellega seotud manipulatsioonide eest on tõsine ühiskondlik probleem kogu maailmas. EL on selle probleemi lahendamiseks kehtestanud **tugeva raamistiku koordineeritud tegevuseks väärinfo vastu võitlemisel**, järgides sealjuures Euroopa väärtusi ja põhiõigusi⁶⁸. Nagu on tõdetud 14. juuni 2019. aasta ühisteatises väärinfovastase tegevuskava rakendamise kohta,⁶⁹ on mitmel üksteist täiendaval suunal tehtud töö aidanud vähendada väärinfo levitamise võimalusi ja säilitada Euroopa Parlamendi valimiste usaldusväarsust.

Euroopa Ülemkogu väljendas oma 21. juuni 2019. aasta järeldustes⁷⁰ heameelt komisjoni kavatsuse üle hinnata põhjalikult veebiplatvormide ning teiste **väärinfovastasele tegevusjuhendile**⁷¹ allakirjutanute poolt nimetatud tegevusjuhendi raames võetud kohustuste rakendamist ning kutsus komisjoni ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindajat üles pidevalt hindama „*ohtude muutuvat olemust ning üha kasvavat pahatahtliku sekkumise ja veebis manipuleerimise ohtu, mis on seotud tehisintellekti ja andmekogumistehnikate arenguga*“, ning sellele asjakohaselt reageerima.

Komisjon ja kõrge esindaja jätkavad tööd selles valdkonnas kooskõlas Euroopa Ülemkogu järeldustega. Märtsis 2019 löid komisjon ja kõrge esindaja ELi institutsioonide ja liikmesriikide vahelise **kiirhoiatussüsteemi**, et hõlbustada teabevahetust väärinfokampaaniate kohta ning kooskõlastada nendele reageerimist. Liikmesriikide kontaktpunktide esimene

⁶⁴ Belgia, Tšehhi, Eesti, Leedu, Poola, Portugal, Rootsi ja Ühendkuningriik teatasid osalisest ülevõtmisest. Saksamaa, Iirimaa, Kreeka, Hispaania, Küpros, Luksemburg, Ungari, Madalmaad, Rumeenia, Sloveenia, Slovakkia ja Soome ei ole ülevõtmisest teatanud (24. juuli 2019. aasta seisuga).

⁶⁵ Läti, Portugal, Sloveenia ja Soome teatasid osalisest ülevõtmisest. Kreeka ja Hispaania ei teatanud ülevõtmisest. Kuigi Saksamaa teatas täielikust ülevõtmisest, ei käsita komisjon seda ülevõtmist täielikuna (24. juuli 2019. aasta seisuga).

⁶⁶ Belgia ja Ungari on direktiivi osaliselt üle võtnud (24. juuli 2019. aasta seisuga).

⁶⁷ Belgia, Bulgaaria, Tšehhi Vabariik, Taani, Saksamaa, Eesti, Iirimaa, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Küpros, Läti, Leedu, Ungari, Madalmaad, Austria, Poola, Portugal, Rumeenia, Sloveenia, Slovakkia, Soome, Rootsi ja Ühendkuningriik (24. juuli 2019. aasta seisuga).

⁶⁸ Vt väärinfovastane tegevuskava, (JOIN(2018) 36 final, 5.12.2018).

⁶⁹ JOIN (2019) 12 final, 14.6.2019.

⁷⁰ <https://www.consilium.europa.eu/media/39922/20-21-euco-final-conclusions-en.pdf>. Euroopa Ülemkogu üleskutse põhineb eesistujariigi Rumeenia panusel ning komisjoni ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja väärinfo tõkestamise ning vabade ja õiglase valimiste tagamise alal saadud kogemustel ning samuti ühisteatisel väärinfovastase tegevuskava rakendamise kohta.

⁷¹ Tegevusjuhendile kirjutasid 2018. aasta oktoobris alla veebiplatvormid Facebook, Google, Twitter ja Mozilla ning reklaamitellijad ja reklaamitööstus. Selles lepiti väärinfo vastu võitlemise eesmärgil kokku isereguleerimisel põhinevates standardites. Tegevusjuhendi abil püütakse saavutada komisjoni 2018. aasta aprilli teatises (veebis leviva väärinfo võitlemise kohta, COM(2018) 236 final, 26.4.2018) sätestatud eesmärgid. Selleks on juhendis esitatud hulk kohustusi alates poliitilise reklaami läbipaistvusest kuni võltskontode sulgemise ja väärteabe levitajate tulude vähendamiseni.

kohtumine pärast Euroopa Parlamendi valimisi toimus 3.–4. juunil 2019 Tallinnas. Kiirhoiatussüsteemi edasiseks tugevdamiseks vaatavad kõrge esindaja ja komisjon koos liikmesriikidega läbi süsteemi toimimise 2019. aasta sügisel. Nad töötavad välja väärinfo levitamise kampaaniate analüüsimise ja paljastamise ühise meetodika ning tugevdavad sidemeid rahvusvaheliste partneritega, nagu G7 ja NATO.

Jätkub töö **Euroopa valimiskoostöö võrgustikus**,⁷² mis pidas oma esimese koosoleku 7. juunil 2019, et teha kokkuvõtte Euroopa Parlamendi valimistest. Neid arutelusid ning asjaomaste riiklike ametiasutuste, poliitiliste parteide ja veebiplatvormide täiendavat panust kasutatakse komisjoni põhjalikus aruandes Euroopa Parlamendi valimiste kohta, mis võetakse vastu oktoobris 2019. Liikmesriigid on kasutanud võrgustikku ka muude kui Euroopa Parlamendi valimiste puhul, mis toob esile selle laiema kasulikkuse demokraatia usaldusväarsuse tagamisel ELis.

Komisjon jätkab ka nende kohustuste täitmise jälgimist ja edendamist, mille platvormid on võtnud **väärinfovastase tegevusjuhendi** raames. Google'i, Twitteri ja Facebooki väärinfovastase tegevusjuhendi kohased aruanded näitavad, et kõik platvormid võtsid enne Euroopa Parlamendi valimisi meetmeid, lisades poliitreklaamidele nende äratundmist võimaldavaid silte ja tehes need avalikult kättesaadavaks otsingufunktsiooni toetavates reklaamiteekides. Samal ajal on audiovisuaalmeedia teenuste Euroopa regulaatorasutuste rühm leidnud, et siin on veel arenguruumi⁷³. Eelkõige puudub juurdepääs põhjalikuks jälgimiseks vajalikele üksikasjalikele toorandmetele. Lisaks kõigele muule peaksid platvormid andma teadlastele sisulise juurdepääsu andmetele, järgides sealjuures isikuandmete kaitse põhimõtteid. Komisjon korraldab veel sel aastal põhjaliku hindamise kõikide tegevusjuhendi alusel esimese 12 kuu jooksul võetud kohustuste täitmise kohta. Selle põhjal võib komisjon kaaluda lisameetmeid, sh õiguslikku laadi meetmeid, et parandada ELi pikaajalist reageerimist väärinfole.

3. Valmisolek ja kaitse

Kaitse ja vastupanuvõime tugevdamine julgeolekuohtude suhtes on oluline aspekt liikumisel tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas. See hõlmab komisjoni toetust liikmesriikidele ja nende kohalikele ametiasutustele **avaliku ruumi kaitse** tugevdamiseks⁷⁴, liikmesriikidele

⁷² Euroopa valimiskoostöö võrgustik ühendab valimisküsimustega tegelevate ametiasutuste ning valimistega seotud veebipõhist tegevust reguleerivate eeskirjade täitmise järelevalve ja jõustamise eest vastutavate ametiasutuste riiklike valimiskoostöö võrgustike kontaktpunkte. Euroopa valimiskoostöö võrgustiku kaudu edastatakse hoiatusi ohtude eest, vahetatakse riiklike võrgustike parimaid tavasid, leitakse tuvastatud probleemidele ühiselt lahendusi ja ergutatakse riiklikke võrgustikke ellu viima ühiseid projekte ja ühist tegevust.

⁷³ Audiovisuaalmeedia teenuste Euroopa regulaatorasutuste rühm ühendab audiovisuaalteenuste valdkonna sõltumatute riiklike reguleerivate asutuste juhte või kõrgetasemelisi esindajaid, eesmärgiga anda komisjonile nõu ELi audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi rakendamise küsimuses (direktiiv 2010/13/EL, 10.3.2010). Viimasel kohtumisel 20.–21. juunil 2019 Bratislavas tutvustas rühm oma senist väärinfo seotud tööd, keskendudes 2019. aasta Euroopa Parlamendi valimistele ning sellega seotud poliitilise ja teemapõhise reklaami valdkondadele.

⁷⁴ Vt dokument „Avaliku sektori asutuste ja eraettevõtjate head tavad avaliku ruumi turvalisuse tugevdamiseks“, mis on sätestatud kaheksateistkümnendas eduaruandes tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise kohta (COM(2019) 145 final, 20.3.2019). Selles tuginetakse oktoobris 2017 vastu võetud avaliku ruumi kaitse toetamise tegevuskavale (COM(2017) 612 final, 18.10.2017). 5. juunil 2019 toimus ELi avaliku ruumi kaitse foorumi ettevõtjate kolmas kohtumine. See tõi kokku ELi liikmesriikide esindajad ja avaliku ruumiga seotud eraettevõtjad 14 Euroopa ühendusest, mis esindasid majutussektorit, etenduskunste, muusikat ja meelelahutust, lõbustusparke ja vaatamisväärsusi, lennundust,

pakutavat tuge valmisoleku suurendamiseks **keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumajulgeolekuriskide** korral,⁷⁵ kahe tegevuskava rakendamist selles valdkonnas ning rescEU raames arendatava seotud reageerimisvõimekuse vajaduste analüüsi⁷⁶. Seoses esilekerkivate keemiliste ohtudega⁷⁷ on komisjon koostöös liikmesriikidega ja konsulteerides rahvusvaheliste partneritega koostanud selliste kemikaalide loetelu, mis väärkasutamine terroristlikel eesmärkidel kujutab endast kõige suuremat probleemi. ELi loetelu on aluseks edasisele tööle nende kemikaalide kättesaadavuse vähendamisel ning samuti koostööle tootjatega, et parandada nende kemikaalide avastamist.

Mehitamata õhusõidukite tehnoloogialahendused pakuvad mitmesuguseid käitamisevõimalusi. Sõjalistel, tsiviil-, kaubanduslikel ja hobieesmärkidel kasutatavate mehitamata õhusõidukisüsteemide turu kiire laienemine viimastel aastatel on suurendanud **droonide** kasutusvõimalusi, kuid toonud kaasa ka suurema julgeolekuohu elutähtsale taristule (sh lennundusele), avalikule ruumile ja üritustele, tundlikele piirkondadele ja inimestele. Euroopas on droone kasutatud lennunduse ja õiguskaitsetoimingute häirimiseks, elutähtsa taristu jälgimiseks ning salakaubaveoks vanglasse ja üle piiri.

Komisjon toetab liikmesriike nende võitluses kasvava ohuga, mida droonid kujutavad endast inimestele ja olulistele ühiskondlikele funktsioonidele, kuid ei eita nende kasutegurit näiteks hädaolukordadele reageerimise operatsioonides. Komisjon võttis hiljuti vastu **kogu ELi hõlmavad ühised õigusnormid mehitamata õhusõidukite ohutuks käitamiseks**,⁷⁸ et vähendada nende kuritahtlikust kasutamisest tulenevaid riske. Nende normidega nõutakse muu hulgas operaatorite registreerimist ja kaugidentimise võimaldamist. Lisaks toetab komisjon liikmesriike sellega, et jälgib droonidega seotud ohtude suundumusi, rahastab asjaomaseid teadusprojekte ja suutlikkuse suurendamise meetmeid ning hõlbustab liikmesriikide ja muude sidusrühmade vahelist teabevahetust. Toetuse suurendamiseks ning droonide põhjustatud ohtudega võitlemiseks korraldab komisjon 17. oktoobril 2019 kõrgetasemelise rahvusvahelise konverentsi.

Selleks et vaadelda ELi **elutähtsa taristu kaitse** poliitikat laiemalt,⁷⁹ esitas komisjon 23. juulil 2019 hinnangu Euroopa elutähtsate infrastruktuuride direktiivi kohta,⁸⁰ mis sisaldab õigusnorme Euroopa elutähtsate taristute identifitseerimiseks ja määramiseks ning nende kaitsevajaduse hindamiseks. Hindamise käigus leiti, et kontekst, milles Euroopa elutähtsad taristud toimivad, on alates direktiivi jõustumisest oluliselt muutunud; muu hulgas on muudetud õigusakte valdkondades, mida direktiiv otseselt reguleerib, nagu energeetika,⁸¹ ning

raudteetransporti, kaubanduskeskusi, telekommunikatsiooni, samuti eraturvateenuseid ja turvaseadmete tootjaid.

⁷⁵ Rakendades eelkõige oktoobris 2017 vastu võetud tegevuskava valmisoleku parandamiseks keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumajulgeolekuriskide korral (COM(2017) 610 final, 18.10.2017).

⁷⁶ Vt 17. detsembri 2013. aasta otsuse 1313/2013/EL (liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kohta) (muudetud 13. märtsi 2019. aasta otsusega (EL) 2019/420 artikli 12 lõige 2).

⁷⁷ Vt tugevamad meetmed keemiliste ohtude vastu, mis on sätestatud viieteistkümnendas eduaruandes tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumise kohta (COM(2018) 470 final, 13.6.2018).

⁷⁸ ELT L 152, 11.6.2019 – komisjoni 24. mai 2019. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/947 mehitamata õhusõidukite käitamise normide ja menetluste kohta.

⁷⁹ 2017. aasta põhjalikus hinnangus ELi julgeolekupoliitikale (SWD(2017) 278 final, 26.7.2017) rõhutati vajadust vaadelda ELi elutähtsa taristu kaitsepoliitikat laiemalt.

⁸⁰ Nõukogu 8. detsembri 2008. aasta direktiivi 2008/114/EÜ (Euroopa elutähtsate infrastruktuuride identifitseerimise ja määramise ning nende kaitse parandamise vajaduse hindamise kohta) eesmärk on tugevdada Euroopa Liidu elutähtsa infrastruktuuri kaitset.

⁸¹ Eelkõige 25. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1938, mis käsitleb gaasivarustuskindluse tagamise meetmeid, ja 5. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/941, mis käsitleb ohuvalmidust elektrisektoris.

et muutunud olukorra tõttu on direktiivi sätted üksnes osaliselt asjakohased. Samas toetavad liikmesriigid jätkuvalt ELi elutähtsa taristu kaitse poliitikat, mis järgib subsidiaarsuse põhimõtet ja pakub lisaväärtust.

4. Välismõõde

Võttes arvesse enamiku liidu ees seisvate julgeolekuohtude piiriülest ja ülemaailmset laadi, on koostöö rahvusvaheliste organisatsioonide ja väljaspool ELi asuvate partnerriikidega lahutamatu osa tõhusa ja tegeliku julgeolekuliidu suunas liikumisest.

Kindel osa sellest on ka mitmepoolse koostöö eeliste võimendamine ning see hõlmab ELi ja ÜRO vahelist koostööd, mida hiljuti kinnitati **ÜRO ja ELi vahelise terrorismivastase võitluse raamistikuga** allkirjastamisega 24. aprillil 2019 New Yorgis. Allkirjastamine toimus terrorismivastast võitlust käsitleva ÜRO-ELi teise kõrgetasemelise poliitilise dialoogi raames⁸². Raamistikuga edendatakse koostööd suutlikkuse suurendamiseks, et võidelda terrorismi vastu ning ennetada vägivaldset äärmuslust Aafrikas, Lähis-Idas ja Aasias. Raamistikus on kindlaks määratud ÜRO ja ELi vahelise koostöö valdkonnad ja prioriteedid aastani 2020.

Julgeolekualane koostöö Lääne-Balkani riikidega on piirkondlik eriprioriteet, millega rakendatakse mitut 2018. aasta Lääne-Balkani strateegias⁸³ kindlaks määratud prioriteetset julgeolekualast meedet. Komisjon korraldas 4. aprillil 2019 asutustevahelise Lääne-Balkani töörühma esimese koostumise, kus seitsme ELi asutuse esindajad jagasid oma kogemusi ja tõhustasid operatiivkoostööd piirkonna partneritega muu hulgas võitluses organiseeritud kuritegevuse, terrorismi, tulirelvade, narkootikumide, rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse vastu. Kõigi kuue Lääne-Balkani riigiga on algatatud hübriidriiskide uuringud. Veel üks konkreetne näide koostööst kõnealuse piirkonnaga on 1. mail 2019 jõustunud Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti staatust käsitlev kokkulepe ELi ja Albaania vahel. Varsti pärast kokkuleppe sõlmimist lähetas Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet oma meeskonnad Kreeka-Albaania piirile. See on esimene selline leping kolmanda riigiga ja esimene lähetus kolmandasse riiki. Sarnased lepingud tuleks peagi allkirjastada teiste piirkonna riikidega.

Lisaks lähetati juulis 2019 Albaaniasse Europoli kontaktametnik, et paremini abistada Albaania ametivõime nende jõupingutustes organiseeritud kuritegevuse ennetamisel ja selle vastu võitlemisel. Selleks et tõhustada võitlust tulirelvakaubanduse vastu, esitas komisjon 27. juunil 2019 hinnangu ELi ja Kagu-Euroopa piirkonna vahelise **ebaseadusliku tulirelvakaubanduse vastu võitlemise** tegevuskava (2015–2019) täitmise kohta⁸⁴. Hindamine näitas koostöö lisaväärtust, kuid selles rõhutati ka vajadust teha täiendavaid jõupingutusi, näiteks luua tõhusad riiklikud tulirelvade koordineerimiskeskused või ühtlustada tulirelvade arestimise kohta teabe kogumist ja sellekohast aruandlust.

EL peab sama tähtsaks ka julgeolekualase **koostöö arendamist Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika riikidega**. EL on käivitanud julgeolekualase dialoogi Tuneesia ja Alžeeriaga. EL ja Tuneesia korraldasid 12. juunil Tunises kolmanda julgeoleku ja terrorismivastase dialoogi. ELi ja Alžeeria vaheline teine julgeoleku ja terrorismivastase võitluse dialoog peeti 12. novembril

⁸² https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/2019042019_un-eu_framework_on_counter-terrorism.pdf

⁸³ COM(2018) 65 final, 6.2.2018.

⁸⁴ https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20190627_com-2019-293-commission-report_et.pdf

2018 Alžiiris. Käimas on läbirääkimised struktureeritud julgeolekualase dialoogi alustamiseks Marokoga. 27. juunil toimunud assotsiatsiooninõukogu kohtumisel tunnistasid EL ja Maroko vajadust süvendada julgeolekualast koostööd, et tulla toime ühiste probleemidega. Samal ajal on käimas arutelud struktureeritud julgeolekualase dialoogi arendamiseks Egiptusega. Seda kinnitati ka 10. juulil Kairos toimunud viimasel ELi-Egiptuse kõrgemate ametnike kohtumisel.

Komisjon on nõukogu volituste alusel alustanud mitteametlikke kõnelusi enamiku **Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika** riikidega, et käivitada ametlikud läbirääkimised rahvusvahelise lepingu sõlmimiseks, mis võimaldaks isikuandmete vahetamist Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti (**Europol**) ning **Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika** riikide asjaomaste pädevate asutuste vahel, et võidelda raskete kuritegude ja terrorismi vastu. Sellega seoses toetab komisjon ka vahetute tökokkulepete sõlmimist Europoli ja partnerasutuste vahel **Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika** riikides, et luua ametlik raamistik korrapärase strateegilise koostöö jaoks.

EL ja **Ameerika Ühendriigid** on lähedased ja strateegilised partnerid ühiste ohtude käsitlemisel ja julgeoleku suurendamisel. EL ja Ameerika Ühendriigid kinnitasid 19. juunil 2019 toimunud justiits- ja siseministrite kohtumisel, et terrorismivastane võitlus on nende peamisi prioriteete. Mis puudutab ELi-USA broneeringuinfo lepingut,⁸⁵ siis mõlemad pooled rõhutasid lepingu tähtsust ja kohustusid kooskõlas lepingu sätetega alustama lepingu rakendamise ühist hindamist septembris 2019. Mõlemad pooled võtsid kohustuse tõhustada ühiseid jõupingutusi terrorismivastases võitluses, muu hulgas laiendades lahingupiirkondades kogutud teabe jagamist kasutamiseks uurimistel ja süüdistuste esitamisel.

Selle koostöö tugevdamiseks korraldas komisjon koos ELi terrorismivastase võitluse koordinaatoriga 10. juulil 2019 Brüsselis lahinguväljateavet käsitleva kõrgetasemelise seminari. Seal kohtunud liikmesriikide kaitse-, sise- ja justiitsministeeriumide ning USA, Europoli ja Eurojusti kõrgemad ametnikud ja rahvusvaheliste organisatsioonide esindajad vahetasid arvamusi lahinguväljateabe kasutamise kohta ning analüüsisid menetluslikke, õiguslaseid ja operatiivtööga seotud probleeme, millega nad terroristide tuvastamisel ja kohtu ette toomisel praegu silmitsi seisavad. EL ja USA korraldasid 14.–15. mail 2019 Brüsselis ka keemilise, bioloogilise, radioloogilise ja tuumajulgeoleku suurendamise alase dialoogi, et koordineerida jõupingutusi massihävitusrelvadest tulenevate ohtude vähendamiseks ning keemilise, bioloogilise, radioloogilise ja tuumajulgeoleku tugevdamiseks kogu maailmas.

ELi ja Ameerika Ühendriikide vaheline terroristide rahastamise jälgimise programmi leping⁸⁶ on kehtinud alates 2010. aastast ning sellega reguleeritakse andmete edastamist ja töötlemist terroristide ning nende võrgustike tuvastamise, jälgimise ja jälitamise eesmärgil. Leping sisaldab tagatise, millega kindlustatakse ELi kodanike andmete kaitse ja nähakse ette kaitsemeetmete, kontrollide ja vastastikuse kohaldatavuse sätete korrapärane läbivaatamine. Komisjon märkis korrapäraselt koostatavas hindamisaruandes,⁸⁷ mis avaldati 22. juulil 2019, et ta on veendunud, et lepingut, sh selle olulisi kaitsemeetmeid ja kontrole rakendatakse nõuetekohaselt. Tal oli hea meel, et Ameerika Ühendriikide ametiasutused jagavad jätkuvalt teavet läbipaistvalt, mis toob esile terroristide rahastamise jälgimise programmi väärtuse meie terrorismivastastes jõupingutustes. Lepingu alusel jagatud teave on aidanud läbi viia

⁸⁵ ELT L 215, 11.8.2012, lk 5.

⁸⁶ ELT L 195, 27.7. 2010, lk 5.

⁸⁷ COM(2019) 342 final, 22.7. 2019.

konkreetsed uurimisi, mis on seotud terrorirünnakutega Euroopa pinnal, nagu 2017. aasta rünnakud Stockholmis, Barcelonas ja Turus. Liikmesriigid ja Europol on mehhanismi üha rohkem kasutanud ning terroristide rahastamise jälgimise programmi andmed on võrreldes eelmise aruandeperioodiga andnud seitse korda rohkem juhtlõngu uurimiseks. Järgmine kord vaadatakse lepingu kava kohaselt ühiselt läbi 2021. aastal

Terrorismi- ja raskete kuritegude vastase võitluse eesmärgil toimuva broneeringuinfo vahetamisega seotud rahvusvahelise koostöö osas avaldasid EL ja Kanada 17.–18. juulil 2019 Montrealis toimunud ELi ja Kanada tippkohtumisel heameelt selle üle, et lõpule on jõudnud läbirääkimised uue broneeringuinfo lepingu üle. Kuigi Kanada esitas õigusliku läbivaatamise nõude, kohustusid pooled selle läbivaatamise alusel lepingu võimalikult kiiresti sõlmima ja tunnistasid lepingu olulist rolli turvalisuse suurendamisel ning eraelu puutumatus ja isikuandmete kaitse tagamisel. Mis puudutab kehtivat ELi–Austraalia broneeringuinfo lepingut,⁸⁸ siis külastab ELi töörühm Canberrat augustis 2019, et leping ühiselt läbi vaadata ja seda hinnata.

Komisjon teeb nõukogus liikmesriikidega koostööd seoses ELi seisukohaga **Rahvusvahelise Tsiiviillennunduse Organisatsiooni** assamblee eelseisval 40. istungjärgul, mis toimub 24. septembrist kuni 4. oktoobrini 2019. Assamblee määrab poliitilise suuna ja annab Rahvusvahelisele Tsiiviillennunduse Organisatsioonile juhised tehniliseks tööks, mis on seotud broneeringuinfo töötlemise standardite koostamisega. Nõukogu kiitis heaks komisjoni koostatud teabedokumendi, milles tutvustatakse liidu seisukohta aluspõhimõtete suhtes, millele tulevane üldine broneeringuinfo standard peaks tuginema. Teabedokument esitatakse organisatsiooni neile liikmetele, kes ei ole ELi liikmesriigid.

VI. JÄRELDUS

Tänu tihedale koostööle Euroopa Parlamendi, nõukogu, komisjoni ja liikmesriikide vahel on EL teinud viimastel aastatel olulisi edusamme ühises töös tulemusliku ja tegeliku julgeolekuliidu suunas ning jõudnud kokkuleppele mitmes prioriteetses seadusandlikus algatuses. Liikmesriigid rakendavad komisjoni toel lisaks mitmeid muid kui seadusandlikke operatiivmeetmeid, et suurendada kodanike julgeolekut. Samal ajal ootab kaasseadusandjate edasist tegutsemist mitu julgeolekuliitu käsitlevat prioriteetset algatust, mis aitavad leevendada vahetuid ohte. Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles võtma vajalikke meetmeid, et jõuda kiiresti kokkuleppele seadusandlike ettepanekute osas, mille eesmärk on võidelda terroristliku propaganda ja radikaliseerumise vastu internetis, suurendada küberturvalisust ja hõlbustada juurdepääsu elektroonilistele tõenditele ning viia lõpule töö tugevamate ja arukamate infosüsteemide rajamisel julgeoleku ning piiri- ja rändealduse valdkonnas.

Komisjon kutsub liikmesriike üles rakendama kiiresti ja täielikult kõiki julgeolekuliidu õigusakte, et liidust saadav kasu oleks täielik. Lisaks kutsub komisjon liikmesriike üles jätkama ja tõhustama tööd praktiliste meetmete valdkonnas, et suurendada digitaaltaristute turvalisust, võidelda väärinfo ja muude küberohtudega, suurendada valmisolekut ja kaitset ning tugevdada koostööd partneritega väljaspool liitu ühiste ohtude vastu võitlemiseks. Üheskoos suurendavad need meetmed kõigi kodanike julgeolekut.

⁸⁸ ELT L 186, 14.7.2012, lk 4.